

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
GEVHER NESİBE TIP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
YAYIN NO : 6

EBÛ MANSUR SEMERKANDÎ

MÂTURÎDÎ

(862-944)

14 MART 1986 — KAYSERİ

Gevher Nesibe Sultan Anısına Düzenlenen
«Ebû Mansur Semerkandî - Mâturîdî Kongresi»
Tebliğleri

14 MART 1986
KAYSERİ

Y A Y I N L A Y A N
Prof. Dr. Ahmet Hulûsi KÖKER

(Tebliğlerin dil ve bilimsel sorumlulukları konuşmacılara aittir.)

Her hakkı saklıdır

ISBN. 6160 - 633

Dizgi - Baskı
Erciyes Üniversitesi Matbaası
K A Y S E R İ

MÂTURİDİ'NİN ESERLERİ VE HAKKINDA YAZILANLAR

Ah Rıza KARABULUT*

A— ESERLERİ

Mâturîdî Hz.leri Tefsir, Kelâm Usûl-i Fıkıh vs. gibi dinî konularda bir çok eserler vermiştir. Bunlardan bir kısmı günümüze kadar gelebildiği halde, birçokları da maalesef kaybolmuştur. Şimdi sizlere güvenilir kaynaklardan tesbit edebildiğimiz eserlerini ve dünya genelinde bilinen nüshalarını konularına göre, tanıtmaya çalışacağız. Dil olarak hepsi de Arapça'dır.

1. TEFSİR

«Te'vilâtü Ehli's-Sünne.»

«Te'vilâtü'l-Kur'ân» veyâ et-Te'vilâtü'l-Mâturîdiyye fi Beyân-i Usûl-i Ehli's-Sünne ve Usûlî't-Tevdid» isimleri ile de bilinen bu eser, Kur'ân-ı Kerim'in en güzel bir tefsiridir.

Bu Kitap hakkında Kâtip Çelebi şöyle diyor :

«Tefsir (tevil) konusunda şimdiye kadar yazılmış kitaplardan hiçbirisi bu kitaba denk olamaz ve bununla kıyas edilemez.» (1).

Kur'ân-ı Kerim'in baştan sona kadar te'vile muhtaç âyetleri tefsir ve tevil edilmektedir (2).

Bilinen Nüshaları :

— Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi no: 47; vârak 667, satır 45, Nesih bi ryazı ile yazılmış olup, müstensahi ve istinsah tarihi belli değildir, 358x202 (257x130) mm. ebadında olup, çok güzel bir hattı vardır.

— İst. Süleymaniye Kütüphanesi Beşir Ağa Bölümü No : 9; varak 1015, onbirinci asr-ı hicrîde istinsah edilmiştir.

(*) Raşid Efendi Kütüphanesi Müdürü

- Süleymaniye Atıf Efendi No: 76/1, varak 456, istinsah tarihi 1155 Hicri No: 77/2, varak 432, İstinsah 1156 H.
- Süleymaniye Karaçelebi-zâde No: 5, varak 1b-168b, onbirinci asr-ı hicri.
- Süleymaniye Lâleli No: 100, varak, onikinci asr-ı hicri.
- Süleymaniye Şehid Ali No: 53, varak 475, istinsah 1116 H.
- Süleymaniye Murad Buhârî No: 14, varak 376, istinsah 1124 H.
- Süleymaniye Çorlulu Ali Paşa No: 10/2, varak 753, istinsah 1117 H.
- Süleymaniye Hâlet Efendi No: 22, varak 1b-987b, onbirinci asr-ı hicri.
- Süleymaniye Mihrişah Sultan No: 8, varak 930, istinsah 1023 H.
- Süleymaniye Cârullah Efendi No: 47, 48, 49; varak 270, 286, 295; İstinsah 650 H.
- Beyazıt Hamidiye No: 30, varak 633, onbirinci asr-ı hicri.
- Beyazıt Hamidiye No: 31, varak, 709, istinsah 1164 H.
- İst. Râğıb Paşa No: 35, varak 897, istinsah 890 H.
- İst. Râğıb paşa No: 36, varak 728, istinsah 737 H.
- İst. Râğıb paşa No: 37, varak 716, istinsah 1164 H.
- İst. Nûriosmaniye No: 122, varak 624, istinsah 1165 H.
- İst. Nûriosmaniye No: 123, varak, 844, istinsah 1103 H.
- İst. Nûriosmaniye No: 124, varak 840, istinsah 1124 H.
- İst. Nûriosmaniye No: 125, varak 841, istinsah 1165 H.
- İst. Köprülü No: 47, 48; varak 518, 302; istinsah dokuz ve onbirinci asr-ı hicri.
- İst. Üsküdar Selim Ağa No: 40, varak 910, istinsah onüçüncü asr-ı hicri.
- İst. Üsküdar Selim Ağa No: 140, varak 477, onüçüncü asr-ı Hicri.
- İst. Topkapı Sarayı Müzesi No: 28/1-2, varak 283, 328; altıncı asr-ı hicri.
- İst. Topkapı Sarayı Kütüphanesi Medine Bölümü No: 179, varak 1063.
- İst. Topkapı Sarayı Müzesi Medine Bölümü No: 180, varak 952, onbirinci asr-ı hicri.
- İst. Topkapı Sarayı Revan Köşkü No: 182, varak 532, istinsah 1162 H.
- Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi No: 5552.
- Şam Zâhiriyye Kütüphanesi Tefsir Bölümü No: 99, varak 659, onüçüncü asr-ı hicri.

— Kâhîre Dâru'l-Kütübî'l-Arabiyye Tefsir Bölümü No: 873, varak 259, istinsah 580 H.

— Taşkent Kütüphanesi No: 5126, 5127 ikinci ve son cüzler.

— British Muzeum Şark Yazmaları No: 9432/2, varak 211, istinsah tarihi 665 H. (3)

Te'vilâtın Şerhi ve Nüshaları.

Mâturîdî'nin «Te'vilâtü'l-Kur'ân» isimli bu kıymetli eseri, kendisinden yaklaşık 200 yıl sonra gelen hemşehrisi büyük âlim, müfessir ve fakihlerden olan ve aynı zamanda «Tuhfetü'l-Fukahâ» adlı meşhur fıkıh Kitabının yazarı Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed es-Semerkindî tarafından şerh edilmiştir.

Bu Şerhin Bilinen Nüshaları :

— İst. Beyazîd Veliyyüddin Efendi No: 423, 424, 425 ve 426; varak 286, 288, 262 ve 331, istinsah sekiz ve dokuzuncu asr-ı hicrî.

— İst. Beyazîd Hamidiye No: 176, varak 889, istinsah 1130 H.

— İst. Süleymaniye Cârullah Efendi Bölümü No: 230, varak 336, istinsah 657 H.

— İst. Süleymaniye Şehid Ali Paşa Bölümü No: 283, varak 421, istinsah 900 H. civarı.

— Süleymaniye Esad Efendi No: 48, varak 368, İstinsah 715 H.

— Bankipur 18 ikinci kısım 157, No: 1470/1, varak 184, İstinsah tarihi belli değildir (4).

Te'vilât'ın Başmaları :

Te'vilât'ın baştan sona kadar tam bir baskısı maalesef bugüne kadar yapılmış değildir. Ancak Fâtiha ve Bakara Sûrelerine âit tahkikli iki baskı yapılmıştır. Bunlardan birincisi İbrahim ve Seyyid Avazeyn tarafından 1971 de Kâhîre'de, ikincisi ise Muhammed Müstefizür-Rahmân tarafından 724 sayfa olarak, 1983 de Bağdat'ta yayınlanmıştır. Bağdat baskısından bir nüsha Kayseri İlahiyat Fakültesi kütüphanesinde mevcuttur.

2. KELAM

1— Kitâbü't-Tevhîd.

Eserin adı «Keşfüz-Zunûn'da «Kitâbü't-Tevhîd ve İsbâtü's-Sifât» olarak geçmektedir. Mâturîdî'nin kelim konusunda en muahhar, en meşhur ve en hacimli eseridir.

Cambridge Üniversitesinde (Add. 3651) numarada kayıtlı tek yazma nüsha olarak bilinen eser, İskenderiye Üniversitesi Fel-

sefe Profesörlerinden Dr. Fethullah Huleyf tarafından 1970 yılında, 58 sayfalık bir mukaddime ve 401 sayfalık bir metinle Beyrutta bastırılmıştır. Bu baskı esas alınarak 1979 yılında İstanbul'da ofset bir baskı daha yapılmıştır.

Dr. Fethullah Huleyf, eserin mukaddimesinde şöyle diyor :

«Ne güzel bir tesâdüftür ki, Mâturidî'nin Kitâbü't-Tevhid, Kitâbü'l-Makâlât ve Te'vilâtü'l-Kur'ân isimli eserleri bugüne kadar muhâfaza edilerek bizlere kadar ulaşmasına rağmen diğer kitaplarının hepsi de zâyî olmuştur. Şerhu'l-Fıkhî'l-Ekber, Şerhu'l İbâre ve Akidetü'l-Mâturidîyye gibi kitaplar da, yanlışlıkla onun olarak gösterilmiştir.» (5).

Kitâbü't-Tevhid'in Tercümesi :

«Kitâbü't-Tevhid», İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Görevlilerinden Hüseyin Sûdî Erdoğan tarafından tercüme edilerek, Hicret Yayınevinde 591 sayfa olarak yayınlanmıştır.

2— Kitâbü'l-Makâlât.

Bu eserin yazma bir nüshası tesbit edilememiştir. Brockelmann'ın da (GAL I/195, S. I/346); Köprülü ve Fâtih Kütüphanelerinde mevcut olarak gösterdiği nüshalarında Mâturidî'ye ait olmadığı tesbit edilmiştir (6).

3— Beyânü Vehmi'l-Mûtezile.

«Kitâbü Evhâmi'l-Mûtezile» adıyla da bilinen bu eser, Mûtezile Mûtekellimlerinin fikirlerine karşı reddiye olarak kaleme alınmıştır. Bu eserin dahi, yazma bir nüshasını tesbit edemedik.

Mâturidî'nin Kitâbü't-Tevhid'inin muhtelif yerlerinde Mûtezilî görüşler reddedilmiştir. Bu sebeble «mûtezile» kelimesi kitap içinde tam 54 yerde geçmekte ve kitapta haylice bir yer işgal etmektedir. Hattâ mûtezilenin meşhur imamlarından Ka'bi, Nazzam, Ebû İsâ el-Verrâk, İbnür-Râvendî ve Câfer b. Harb gibi zevâtın ileri sürdüğü fikirlere karşı reddiyeler yapılmıştır. Bu sebeple denilebilir ki; Mâturidî'nin daha önce telif etmiş olduğu «Beyânü Vehmi'l-Mûtezile» isimli reddiyesi bu defa Kitâbü't-Tevhid'de yeniden zikredilmiştir. Bu itibarla Kitâbü't-Tevhid, Mâturidî'nin muahhar telifâtından olduğu söylenebilir (7).

4— Reddû Evâli'l-Edille li'l-Ka'bi.

5— Reddû Tehzîbi'l-Cedel li'l-Ka'bi.

6— Reddû Vaidî'l-Füssâk li'l-Ka'bi.

Mütezile İmamlarından ve meşhûr kalamcılardan olup «Kâbiyye Fırkası»nın da reisi olan Ebü'l-Kâsım Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd el-Ka'bi el-Belhi (ölümü : 319 H.)'nin telif etmiş olduğu ve yukarıda isimlerini verdiğimiz risâlelerde ileri sürdüğü fikirler; Mâturidî tarafından bu eserlerle çürütülmüş ve reddedilmiştir.

Ka'bi'nin Ehl-i Sünnet'e aykırı bu fikirlerini, önceleri müstakil risâleler yazarak reddeden Mâturidî Hz.leri, büyük ihtimâle daha sonra telif ettiği «Kitâbü't-Tevhid» de tekrar etmiştir. Zira Kitâbü't-Tevhid'de Ka'bi'nin adı, tam otuz yerde geçmekte ve hacimli bir yer tutmaktadır. İkinci bir hususta; Müelliflerin önceleri küçük bir risâle olarak telif ettikleri bir kaç eserini, daha sonra biraraya getirerek daha hacimli yeni bir eser meydana getirmeleri âdetlerindedir (8).

7— Reddû Usûli'l-Hamse.

Mütezile Kalamcılarında Ebû Ömer Muhammed b. Ömer b. Saïd el-Bâhili el-Basri'nin «Usûlü'l-Hamse» adlı eserinde ileri sürdüğü fikirleri reddiye olarak kaleme alınmıştır.

el-Fevâidü'l-Behiyye'de bu eserin adı «Reddû Usûli'l-Hamse li Ebî Muhammed el-Bâhili» olarak ve İ. Ansiklopedisinde de «li Ebî Amr» olarak geçmekte ise de, merhum Muhammed Tavit et-Tancı, Ebû Mansûr el-Mâturidî isimli makâlesinde, İbni Nedîm'in Fihrist isimli eserinden naklen, doğrusunun «Reddû Usûli'l-Hamse li Ebî Ömer el-Bâhili» olduğunu isbat etmiştir (9).

8— er-Reddû ale'l-Karâmita.

Mâturidî Hz. leri bu eserinde de, Gulât-ı Şîa'dan Karmatî Fırkası'nın fikirlerini çürütmek maksadıyla bu konuda iki eser yazmıştır. Birinci eserle, Karmatîlerin dinî inanç ve akîde konusundaki fikirlerini; ikinci de ise; ibâdât ve muâmelât ile ilgili olan fikirlerini çürütmektedir.

Kitâbü't-Tevhid'in Mukaddimesinde Dr. Fethullah Huleyfin dediği gibi, bu eserler kaybolmuş, maalesef günümüze kadar gelmemiştir. Ancak K. Tevhid'in iki yerinde Karmatîlerden söz edilmektedir (10).

9— Reddû Kitâbi'l-İmâme li ba'zır-Ravâfız.

Şîa'daki İmâmet konusunu işleyen bir kısım Şîa İmamları tarafından yazılan «Kitâbü'l-İmâme» gibi eserlerde ileri sürülen fikirleri reddetmek üzere telif edilmiştir (11).

3. USÛL-İ FIKİH

1— Me'hazüş-Şerâyî fi Usûli'l-Fıkh.

Fıkh Usûlü ile ilgili olarak telif edilmiş olan bu eser dahi, Mâturîdî'nin diğer eserlerinde olduğu gibi, bibliyoğrafik kaynaklarda adı geçmekte, fakat nüshası tesbit edilememektedir (12).

2— Kitâbü'l-Cedel fi Usûli'l-Fıkh.

Yine Fıkh Usûlü ile ilgili olarak kaleme alınmış olan bu eserin dahi, nüshası tesbit edilememiştir (12).

B— MATURİDİ'NİN OLUP OLMADIĞI ŞÜPHELİ ESERLER.

1— Şerhu'l-Fıkhî'l-Ekber.

İmâm A'zam Ebû Hanîfe'nin «el-Fıkhü'l-Ekber» isimli eseri üzerine şerh olarak, telif olduğu sanılan bu eser, 1321 Hicri'de Haydarâbâd'a basılmıştır (13).

2— el-Akîdetü'l-Mâturîdiyye.

Keşfüz-Zunûn'da «Akîdetü Ebî Mansûr el-Mâturîdî» adıyla geçen bu eserin müellifi, belirtilmemiş, ancak şerhinden söz edilmiştir. Mâturîdî'nin vefâtından sonra onun talebelerinden birisinin; bu eserle, Mâturîdî Kurduğu Sistemi özetlemiş olduğu kanâti yaygındır. Yoksa bizzat Mâturîdî'nin eseri değildir.

Billenen Nshaları :

— İst. Süleymaniye Şehid Ali Paşa No: 1717/3; varak 38a-41b; dokuzuncu asr-ı hicri.

— Süleymâniye Kütüphanesi Lâleli No: 2411/2; varak 16b-31b; İstinsah 1097 H.

— Nûriosmâniye Kütüphanesi No 2188/2; varak 25b-28a; İstinsah 1100 H.

— Köprülü Kütüphanesi No: 3/244/6; varak 103b-110b; İstinsah 965 H.

— İst. Millet Kütüphanesi Feyzullâh Efendi Bölümü No: 2155/2; varak 13b-15a; İstinsah 896 H.

— İst. Rağîb Paşa No: 1479/2; varak 8b-10b; İstinbah 1100 H.
el-Akîde'nin Neşri ve Tercümesi :

Mâturîdî'nin vefâtından sonra onun akîde sistemini belirleyen bu risâlenin; yukarıda talebelerinden birisi tarafından derlenmiş olabileceği ihtimâlinin kuvvetli olduğunu zikretmiştik.

Bu risâle, Sayın Prof. Yusuf Zira Yörükân tarafından 1953 yılında Ankara İlahiyat Fakültesi yayınları arasında tercümesi ile birlikte neşredilmiştir.

el-Akide'nin Şerhi ve Nüshaları :

Mâtürîdîye nisbet edilen bu risâle; Tâcüddîn Ebû Nasr Abdülvehhâb b. Ali es-Sübki (vefâtı: 771 H.) tarafından «es-Seyfü'l-Meşhûr fî Şerhi Akideti Ebî Mansûr» adıyla şerhedilmiştir. Bu serhin bilinen nüshaları ise şunlardır :

— Medîne, Şeyhu'l-İslâm Ârif Hikmet Kütüphanesi No: 49; varak 21.

— İst. Süleymaniye Hacı Mahmud Efendi No: 1329; varak 42; onikinci ar-sı hicri (14).

3— Risâle fî mâ lâ Yecüzü'l-Vakfü aleyhi fi'l-Kur'ân.

Kur'ân okuma usul ve kâideleri (kırâat) ile ilgili olarak telif edilmiş olan bu risâle; Kur'ân okuyan kimsenin okuma sırasında «Vakfe» yapmasının (kırâati kesmesinin) câiz olmadığı yerler belirlenmiştir. Zira bu tür yerlerde vakfe yapıldığı zaman mânâ değişmektedir. Türkçede virgöl ve noktalı virgöl ile cümlelerin daha iyi anlaşılır hâle getirilmesine çalışıldığı gibi.

Bilinen Nüshaları :

— İst. Köprülü Kütüphanesi No: 3/705/5; varak 44a-44b; onüçüncü ar-sı hicride istinsah edilmiştir.

— İst. Şehid Ali Paşa No: 2790/6; varak 59a-59b; onuncu ar-sı hicride istinsah edilmiştir.

— İst. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü No: 892/2; varak 179a-179b; İstinsah 790 H.

— Tebriz Kütüphanesi No: 146/4; varak 10b-10a; onbirinci ar-sı hicri'de istinsah edilmiştir.

— Pâris No: 6367; varak 13-14; onikinci ar-sı hicri (16).

4— Vasâyâ ve Münâcât.

Kaynaklarda «Fevâid» adıyla da geçen bu risâle, Farsça olarak kaleme alınmış olup, bilinen iki nüshası vardır.

— İst. FâtiH Kütüphanesi No: 5426; varak 235a-240a; dokuzuncu ar-sı hicride istinsah edilmiştir.

— Bursa, Hüseyin Çelebi Bölümü No: 1187/8; varak 112b-117a; İstinsah 757 H. (17).

5— Şerhu'l-İbâne (18).

6— ed-Dürer fî Usûliddin (19).

7— (Kitâbü'l-Usûl) veyâ (el-Usûl) (20).

8— Kitâbü'l-Lübâb fi Tesliyeti'l-Musâb (21).

Kâtip Çelebi, bu son eserin Alâüddîn Ali b. Eyyûb el-Kudüsî'ye âit olduğunu bildirmektedir (22).

C— HAKKINDA YAZILANLAR

Bu bölümde Mâturîdi hakkında kısa da olsa söz edenler ile bu konuda müstakil kitap yazarlar, tenkid edenler ve Mâturîdi nin fikirleri doğrultusunda eser verenler zikredilmiştir.

a) Arapça Yazmalar :

- 1— Abdülâhir Bağdâî, Ebû Mansur Abdülkâdir b. Tahir.
— Tefsîru'l-Esmâ ve's-Sifât, Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 497.
- 2— Abdullah b. Osman.
— Hılâfiyyâtü'l-Hukemâ maa'l-Mütekellimîn ve Hılâfiyyâtü'l-Eşâire maa'l-Mâturîdiyye. Mısır Dâru'l-Kütübî'l-Arabiyye No: 3441.
- 3— Abdurahmân Efendi Antepli.
— Hâşiye alâ Şerhî'l-Akâidi'n-Nesefiyye, Râşid Efendi Kütüphanesi No: 9217/2.
- 4— Aliyyü'l-Kârî, Ali b. Sultân M. el-Herevî.
— el-Minehü'r-Ravzu'l-Ezher, fi Şerhî'l-Fıkhî'l-Ekber. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 514/1, 517.
— Dav'ül-Meâlî fi Şerhi Kasideti Bed'il-Emâlî Raşit Efendi Kütüphanesi No: 21475.
- 5— Beyâzî-zâde, Kemâlüddîn Ahmed b. Hısâmüddîn Hasan.
— İşârâtü'l-Merâm min İbârâti'l-İmâm. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 491, 1087, 1100.
- 6— Ebü'l-Müntehâ, Ahmed b. M. el-Mağnisâvî.
— Şerhu'l-Fıkhî'l-Ekber. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 512/2
- 7— Eyyub Ali.
— el-Akîdetü'l-Mâturîdiyye. Kâhire Üniversitesi Kütüphanesi, basılmamış doktora tezi, 1955.
- 8— Fahrüddîn er-Râzî, M. b. Ömer.
— el-Erbâin fî Usûliddîn. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 499.
— Levâmiu'l-Beyyinât fi'l-Esâmî ve's-Sifât, Râşid Efendi Kütüphanesi No: 26211, 498.
— el-Metâlibü'l-Âliye. Raşid Efendi Kütüphanesi No: 503.
— Nihâyetü'l-Ukûl f' Dirâyeti'l-Usûl. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 504.

- 9— Fethullah Huleyhî.
— Fahrüddîn er-Râzî ve Mevkıfuhû mine'l-Kerrâmiyye. İskenderiye Üniversitesi Kütüphanesi, mastır çalışması.
- 10— Halebî, İbrâhim b. M.
— Muhtasarı Tabakâti'l-Hanefiyye .Râşid Efendi Kütüphanesi No: 886.
- 11— İbni Cemâa, Ebû Abdillâh M. b. Ebî Bekr.
— Dercül-Meâlî fi Şerhi Bed'il-Emâlî. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 1169/1, 21527/2.
- 12— İbni Ebî Şerîf, Kemâlüddîn M. b. M.
— el-Müsâmere fi Şerh'l-Müsâyere. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 1408, 26141/2.
— Hâşiye alâ Şerh'l-Akâidi'n-Nesefiyye. (el-Ferâid fi Halli Şerh'l-Akâid). Râşid Efendi Kütüphanesi No: 9309/2.
- 13— İbnü'l-Cevzî, Cemalüddin Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali.
— Telbîsu İblîs (Nakdü'l-İlm ve'l-Ulemâ). Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 683.
- 14— Kâmi, M. Kâmi b. Dervîş İbrahim Edirnevî.
— Mühâmü'l-Fukahâ fi Tabakâti'l-Hanefiyye. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 975.
- 15— Karakemal, Kemalüddin İsmail el-Karamânî.
— Hâşiye ala Şerh'l-Akâidi'n-Nesefiyye. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 501, 26669.
- 16— Karamânî, Ahmed b. Sinânüd-dîn b. Yusuf.
— Ahbâru'd-Düvel ve Âs:ru'l-Üvel. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 917.
- 17— Kefevî, Mahmud b. Süleyman.
— Tabakâtü Ketâib-i A'lâmil-Ahyâr min Fukahâ-i Mezhebî'n-Nûmânî'l-Muhtâr. Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye No:873.
- 18— Koçhisâri-zâde, Süleyman Tâlib.
— el-Ikdü'l-Cevher fi Şerh'l-Fıkh'l-Ekber, Râşid Efendi Kütüphanesi No: 524.
- 19— KUL Ahmed, Ahmed b. M.
— Hâşiye alâ Şerh'l-Akâidi'n-Nesefiyye. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 483/1, 487, 469/2, 492, 491.
- 20— Kırımı, Ahmed b. Abdullah.
— Hâşiye (el-Keşf) alâ Şerh'l-Akâidi'n-Nesefiyye. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 500/2.
- 21— Mâturidî, Ebû, Mansur M. b. M.
— Te'vilâtü'l-Kur'ân veya «Te'vilâtü Ehli's-Sünne.» Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 47.

- 22— Nesefî, Ebü'l-Muîn Meymun b. M.
 — Tebsiratü'l-Edille. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 496.
 — Bahru'l-Kelam. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 85/2, 1421/1, 1422/1.
- 23— Niksârî, Muhyiddin M. b. İbrâhim.
 — Hâşiye alâ Şerhü'l-Akâidin-Nesefiyye.
- 24— Pezdevî, Ebü'l-Yüsr M. b. M. Hüseyin b. Abdülkerim.
 — Akidetü Mevlânâ «Ebü'l-Yüsr», Râşid Efendi Kütüphanesi No: 516.
- 25— Saçaklı-zâde, M. b. Ebi Bekr el-Maraşî.
 — Hâşiye alâ Şerhü'l-Akâidi'n-Nesefiyye. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 531.
- 26— Sîvisî M.
 — Hâşiye alâ Şerhü'l-Akâidi'n-Nedefiyye. Râşid Efendi Kütüphanesi No: 500/3.
- 27— Şehristânî, Ebü'l-Feth M. b. Abdülkerim.
 — el-Milel ve'n-Nihal. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 1431.
- 28— Şirvânî, Refiuddin.
 — Tabakâtü Ashâbi'l-İmâmi'l-A'zam Ebi Hanifeti'n-Nüman Dâru-Kütübi'l-Mısıryeye No: 843.
- 29— Şücâî, Lutfullah b. Şücâüd-dîn İlyas b. İsâ.
 — Hâşiye alâ Şerhi Akâidin Nesefiyye. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi No: 500/1.
- 30— Taşköprü-zâde.
 — Tabakâtü'l-Fukahâ. Dâru'l-Kutûbi'l-Mısıryeye No: 7367.
- 31— Temimî Takiyyüddin b. Abdulkâdir el-Ğazzî el-Hanefî.
 — et-Tabakâtü's-Seniyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye. Dâru'l-Kütübi'l-Mısıryeye No: 55.
- 32— el-Ûşî, Ali b. Osman el-Fergânî.
 — Kasidetü Bed'il-Emâlî. Râşid Efendi No: 285/2, 1078/8.
- b) Arapça Basmalar :
- 33— Ahmed Emin.
 — Duha'l-İslâm. Kahire 1936.
 — Zuhru'l-İslâm. Kahire 1976.
- 34— Bağdâdî, Ebü Mansur Abdül-Kâhir b. Tâhir.
 — el-Fark Beyne'l-Firak. Kahire 1367 H.
 — Kitâbü Usûliddîn. İstanbul 1346.
- 35— Bağdâdî, İsmail Paşa.
 — Hediyyetü'l-Ârifin, Esmâü'l-Müellifin ve Asâru'l-Musan-nifin. İstanbul 1955.

- İzâhül-Meknûn fi'z-Zeyl alâ Keşfiiz-Zunûn. İst. 1366-1947.
- 36— el-Bâkılânî, Kâzî, Kâzî Ebû Bekr M. b. Tayyib.
— Kitâbü'l-İnsâf. Kahire 1950.
— et-Temhîd fi'r-Reddi ale'l-Mülhide... Kahire 1947.
- 37— Bedevî, Abdurrahman.
— Min Târihi'l-İlhâd fi'l-İslâm. Kahire 1945.
— Mezâhibü'l-İslâçmiyyîn. Beyrut 1973.
- 38— Bihîştî, Ramazan b. Abdül-Muhsin.
— Hâşiye alâ Şerhi'l-Akâidi'n-Nesefiyye. İstanbul 1320-1326 H.
- 39— Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Abdülmelik b. Abdullah.
— Kitâbü'l-İrşâd ilâ Kavâtır'l-Edille fi Usûli'l-İtikâd. Kahire 1959.
— eş-Şâmil fi Usûli'd-dîn. Kahire 1959.
- 40— Ebû Rîde, M. Abdülhâdî.
— İbrâhim İbnü Seyyâr en-Nazzân ve ârâuhu'l-Kelâmiyye ve'l-Felsefiyye. Kahire 1946.
— Resâilü'Kindî el-Felsefiyye. Kahire 1950.
- 41— Ebû Uzbe Hasan b. Abdülmuhsin.
— er-Rav zatü'l-Behiyye fi mâ Beyne'l-Eşariyye ve'l-Mâturidiyye. Haydar âbâd 1322 H.
- 42— Ebû Zehrâ M.
— Târihu'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye. Kahire Trsz.
- 43— el-Eş'arî, Ebü'l-Hasan Ali b. İsmâil.
— İbâne an Usûli'd-Diyâne. Kahire Trsz.
— Kitâbü'l-Lüm'a fi'r-Reddi alâ Ehli'z-Ziyâğ ve'l-Bidağ. Beyrut 1953.
- 44— Eyyûbî, Abdulah b. M. Sâlih (Refsü'l-Kurrâ).
— Hâşiye alâ Şerhi Akâiddi'n Nesefiyye. İst. 1314 H.
- 45— Fahrüddin er-râzi M. b. Ömer.
— Mefâtihu'l-Ğayb (Tefsîru Kebîr). Kahire 1307.
— Muhassılu Efkâri'l-Mütekaddimîn ve'l-Müteahhirin Mine'l-Ulemâ ve'l-Hukemâ ve'l-Mütekellimîn. Kahire 1323 H.
- 46— Gazzâlî, Ebû Hâmid M. b. M.
— İhyâü Ulûmi'd-dîn. Kahire 1939.
— el-İktisâd fi'l-İtikâd. Kahire 1962.
— Faysalüt'-Tefrika. Mısır 1325/1907.
- 47— Gurâbî, Ali b. Mustafa.
— Târihu'l-Firakî'l-İslâmiyye. Kahire 1958.
- 48— Hâdimî, Ebû Said M. b. Mustafa
— Şerhu't-Tarîkati'l-Muhammediyye. İst. 1326 H.

- 49— Harpûti, Abdüllatif.
— Tengîhu'l-Kelâm. İstanbul 1330.
- 50— Hayâlî, Ahmed b. Mûsa.
— Hâşiye alâ Şerhî'l-Akâidi'n-Nesefiyye. İst. 1320-1326.
- 51— el-Hayyât, Ebü'l-Huseyn Abdürrahim b. M.
— Kitâbü'l-İntisâr. Kahire 1925.
- 52— İbni Asâkir, Ebü'l-Kâsım Ali b. Hasan b. Hibetullah.
— Tebyinü Kizbî'l-Müfteri fi mâ Nüsibe ile'l-İmâm Ebü'l-Haseni'l-Eş'ari. Şam 1347 H.
- 53— İbni Hazm, Ebü M. Ali b. Ahmed ez-Zâhiri el-Endülüsi.
— Kitâbü'l-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehvâi ve'n-Nihal. Bağdat Trsz.
- 54— İbni Kemal (Kemalpaşa-zâde) Ahmed b. Süleyman.
— Risâletü'l-İhtilâf beyne'l-Eşâire ve'l-Mâturîdiyye fi isnâ Aşere Mesele. İst. 1304 H.
- 55— İbni Kutluboga, Ebü'l-Adl Zeynüddin Kâsım b. Kutluboga.
— Tâcü't-Terâcim fi Tabakâti'l-Hanefiyye. Bağdad 1962.
- 56— İbni Rüşd M. b. Ahmed.
— «Minhâcü'l-Edille» veya «Menâhicü'l-Edille fi Akâidi'l-Mille» Kahire 1964.
- 57— İbni Sinân Sâbit.
— Târîhu Ahbârî'l-Karâmita. Beyrut 1377-80.
- 58— İbni Teymiyye.
— Buğyetü'l-Mürtâd fi'r-Reddi ale'l-Mütefelsife ve'l-Karâmita ve'l-Bâtıniyye. Kahire 1359.
- 59— İbnü Kesîr, İmâdüddin Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer.
— el-Bidâye ve'n-Nihâye. Kahire 1351 H.
- 60— İbnü'l-Esir, Ebü'l-Hasan M. b. el-Cezerî.
— el-Kâmil fi't-Târîh. Kahire 1303 H.
- 61— İbnü'l-Hümâm, Kemalüddin M. b. Abdülvâhid es-Sivâsi.
— el-Müsâyere fi ilmi'l-Kelâm. Kahire Trsz.
- 62— İbnü'l-Murtazâ, Ahmed b. Yahya.
— Kitâbü'l-Münnye ve'l-Emel fi, Şerhi Kitâbi'l-Milel ve'n-Nihal. Haydarabad 1316 H.
- 63— İsferrâinî, İsamüddin İbrahim b. M.
— Hâşiye alâ Şerhi Akâidi'n-Mesefiyye. İst. 1276, 1308, 1316 H.
- 64— Kâdî Abdül-Cebbâr.
— Kitâbü'l-Muğni. Kahire Trsz.
— Şerhu Usûli'l-Hamse. Kahire 1958.
- 65— Kangurî, Abdullah b. Hasan.
— Hâşiye alâ Şerhi'l-Akâidi'n-Nesefiyye, Mısır 1254 H.

- 66— Kâsım Mahmud.
— İbni Rüşd ve Felsefetühûd-Diniyye. Kahire 1964.
- 67— Kâtip Çelebi, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah.
— Keşfü'z-Zunûn an Esâmi'l-Kütübi ve'l-Fünûn. İst. 1941.
- 68— Kefevî, Seyyid M. b. Hamid.
— Hâşiye alâ Şerhi Akâidi'n-Nesefiyye. İst. 1316.
- 69— Kehhâle Ömer Rıza.
— Mücemül-Müellifin. Beyrut Trsz.
- 70— Kesteli, Mushıhuddin Mustafa b. M.
— Hâşiye alâ Şerhi'l-Akâidi'n-Nesefiyye. İst. 1320, 1326 H.
- 71— el-Kuraşı, M. Muhyiddin Abdül-Kâdir b. Ebi'l-Vefa M. el-Mısrî.
— el-Cevâhiru'l-Muziyye fi Tabakâti'l-Hanefiyye. Haydar-âbâd Trsz.
- 72— Leknevî, Ebü'l-Hasenât M. Abdülhayye el-Hindî.
— el-Fevâidü'l-Behiyye fi Tercimi'l-Hanefiyye. Kahire 1324 H.
- 73— Mâturîdî, Ebü Mansur M. b. M.
— Kitâbü't-Tevhid. İst. 1979.
- 74— Mehmed Vehbi b. Hüseyin.
— el-Akâidü'l-Hyriyye fi Tahriri'l-Mezhebi'l-Firkati'n-Nâciyye. İstanbul 1334.
- 75— Mevlânâ Veliyyüddin.
— Hâşiye alâ Şerhi Akâidi'n-Nesefiyye. İst. 1316 H.
- 76— Muhammed Abduh :
— Risâletü't-Tevhid. Kahire 1960.
- 77— el-Mukaddesî, Şemsüddin Ebû Abdillâh M. b. Ahmed.
— Ahsenü't-Tekâsim fi Mağrifeti'l-Ekâlîm. Leydem 1906.
- 78— Nesefî, Necmüddin Ebû Hafis Ömer b. M.
— el-Akâidü'n-Nesefiyye. İst. 1331, İst. 1320. İst. 1293 H.
- 79— Pezdevî, Ali b. M.
— Keşfü'l-Esrâr. İst. 1308-1309/1890.
- 80— Ramazan Efendi, Ramazan b. M.
— Şerhu Akâidi'n-Nesefiyye. İst. 1293, 1314, 1320 H.
- 81— Sâbûnî, Nürüddin Ahmed b. Mahmud.
— Kitâbü'l-Bidâye mine'l-Kifâye fi'l-Hidâye fi Usûli'd-din. Mısır 1969.
- 82— Sem'ânî, Ebû Said Abdülkerim b. M.
— Kitâbü'l-Ensâb. Londen 1912.
- 83— Şeyh-zâde, Abdürrahim b. Ali.
— Nazmü'l-Ferâid ve Cem'ul-Fevâid fi Beyâni'l-Mesâil elle-ti vakaa fihâ'l-İhtilâf beyne'l-Mâturîdidiyye ve'l-Eşariyye. Kahire 1317 H.

- 84— Şerhistânî, Ebü'l-Feth M. b. Abdülkerîm.
— Nihâyetü'l-İkdâm fi İlmi'l-Kelâm. London 1934.
- 85— Taftâzânî, Sadüddin Mesud b. Ömer.
— Şerhu Akâidi'n-Nesefiyye. İst. 1320, 1286, 1291 H.
- 86— Tahâvî, İmam Ahmed b. Cafer.
— Beyânü (Ehli's)-Sünne ve'l-Cemâa. Halep 1344 H.
- 87— Taşköprü-zâde, Şemsüddin Ahmed b. Mustafa.
— Miftâhu's-Saâde ve Mısbâhu's-Siyâde. Haydar-âbâd 1329 H.
- 88— Zebîdî, M. b. el-Huseynî.
— İthâfü's-Sâdeti'l-Müttekîn bi Şerhu Esrârı İhyâ-i Ulûmi'd-dîn. Kahire Trsz.
- 89— Zirikli, Hayreddin.
— el-A'lâm, Kâmüsü't-Terâcim li Eşhûri'r-Ricâl ve'n-Nisâ ve'l-Müstağribîn ve'l-Müstesrikîn. Kahire 1373/1954.
- c) Avrupa Dillerinde Yazılanlar.
- 90— ALLARD, Michel.
— Le probleme des attributs divins dans le Doctrine d'al-Ash'ârî et de ses premiers grands disciples Imprimerie Catholique. Beyrouth, 1965.
- 91— BROCKELMANN, C.,
— Geschichte der Arabischen Litteratur, Laiden 1937-49.
- 92— BRUNSCHVIC, Robert.
— «Devcir et Pouvcir, Histoire d'un Probleme de Thaologio musulmana», Studia Islamica, XX, 1964, p. 25.
- 93— GUILLAUME, A.,
— İslam, Pelican Books A311.
- 94— KHOLEIF, F.A.N.,
— A Study on Fakhr al-Din al-Râzî and his Controversies in Transoxiana, Dar al-Machrep Editeurs Beyruoth 1966.
- 95— MACDONALD, D.B.,
— Development of Muslim Theology, Jurisprudence and Constitual Theory, London 1903.
- 96— PATTON, W.M.,
— Ahmed Ibn Hanbal and the Mihna, Leyden 1987.
- 97— SCHACHT, Joseph,
— New Sources for the History of Muhammadan Theology», Studia Islamica, I, 1953.
- 98— SHARIF, M.M.,
— A History of Muslim Philosophy, sea Ayyub Ali's article on «Mâturîdism» vol. I, pp. 259-274, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1963.

- 99— TRITTON, A.S.,
— «An Farly Work from the School of al-Mâturidî», Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, 1966, parts 3, 4.
- 100— VAJDA, G.,
— «Le temoignage d'al-Mâturidî sur la doctrine des Manicheens, des Dayşânites et des Marcionites», Arabica, Revue d'Études Arabes, tome XIII, pp. 1-38, Année 1966, E.J. Brill, Editeur, Leiden.
- 101— VON MANFRED.
— «Mâturidî und sein Kitâb Ta'wilât al-Our'ân», Der Islâm, vol. 41, 1965.
- 102— WATT, W.M.,
— Free Will and Predestination in Early Islam, London, 1948; Islamic Philosophy and Theology. Edinburgh, 1962.
- 103— WENSINCK, A.J.,
— Concordance et Indices de la Tradition Musulmane, Leiden 1936.
- d) Türkçe Yazılanlar.
- 104— Ahmed Âsım Efendi.
— Merhu'l-Meâlî fî Şrh'l-Emâli. İstanbul 1304.
- 105— Ateş, Ahmed.
— İslam Ansiklopedisi. Mâturidî maddesi 7/404-406 (Macdonald D.B.'den Terc).
- 106— Ateş Süleyman.
— İslam Felsefesi ve Kelamı. Ank. 1968. (W. Montgomery Watt'an Tercüme).
- 107— Aydın Ali Arslan.
— İslam İnançları ve Felsefesi. Ankara Trsz.
- 108— Aynî, M. Ali.
— Karmatlara Dâir Yazılmış Kitaplar. Darü'l-Fünûn İlahiyat Fak. Dergisi, sayı 11 (1929), s. 103-110.
- 109— Bahçeci Muhiddin.
— Âyet ve Hadislerde Peygamberlik ve Peygamberler İst. 1977.
- 110— Bilmen, Omer Nasuhi.
— Büyük Tefsir Tarihi, Tabakâtü'l-Müfessirin. İst. Trsz.
— Tefsir Tarihi, Ankara, 1955.
— Muvazzah İlmi Kelam. İst. 1959.
- 111— Çubukçu, İ. Agah-Çağatay Neşet.
— İslam Mezhepleri Tarihi I. Ank. 1965.
— Mutezile ve Akıl Meselesi, İ.F.D. Ank. 1964.

- 112— Danışman Nâfiz.
— Kelam İlmine Giriş ve Mütezile Mütekellimlerinden Amr b. Bahr'ıl-Câhız'ın Kitaplarından Parçalar. Ank. 1955.
- 113— Doğan Lutfi.
— Ehl-i Sünnet Kelamında Eş'arî Mektebi. Ank. 1961.
- 114— Ecer A. Vehbi.
— Türk Din Bilgini Mâturidî Ankara 1978.
- 115— Erzen İ. Hatip.
— Bâtıniler ve Karmâtilerin İcyüzü. Ank. 1948 Trc.
- 116— Fığlalı Ethem Ruhi - O. Eskicioğlu.
— İslam'da Siyâsi ve İtikâdi Mezhepler Tarihi. İst. 1970. (Prof. M. Ebû Zehra'dan Tercüme).
— Mezhepler Arasındaki Farklar. (el-Fark Beyne'l-Firak Tercümesi). İst. 1979.
- 117— Işık Kemal.
— Mütezilenin Doğuşu ve Kelâmî Görüşleri Ank. 1967.
— Mâturidînin sisteminde İman Allah ve Peygamberlik Anlayışı, Ankara, 1980.
— İtikad'da Orta Yol. Ank. 1971 Gazzâlî'nin «El-İktisad fi'l-İtikad» tercümesi.
- 118— İlhan Avni-A.V. Ecer-Mustafa Öz.
— İslam Mezhepleri Tarihi. İzmir 1977.
- 119— İmamoğlu Ragıb
— Mâturidî ve Tevilâtü'l-Kur'anda Tefsir Metodu. Ank. İ. Fak. 1973 (Dok. Tezi).
- 120— İsmail Hakkı İzmirli.
— Muhassilü'l-Kelam ve'l-Hikme. İst. 1336.
— Yeni İlmi Kelam İst. 1339-1343.
- 121— İsmail Hakkı Manastırlı.
— Mevâidü'l-İnam fi Berâhin-i Akâidil-İslam. İst. 1314.
- 122— Kutluay Yaşar.
— İslâmiyette İtikâdi Mezheplerin Doğuşu. Ank. 1959.
— İslam ve Yahudi Mezhepleri. Ank. 1965.
— İslâmiyette İtikâdi Mezheplerin Doğuşu. Ank. 1959.
— Tarihte ve Günümüzde İslam Mezhepleri. Konya 1968.
- 123— Kürkcüoğlu, Kemal Edib.
— Lâmiyye-i Kelâmiyye. İ.F.D. 1954 sayı I-II.
- 124— Mimar-zâde, M. Emrullah.
— Mir'ât-ı Edyan ve Mezâhib. İst. 1330.
- 125— M.b. Tavit et-Tanci.
— Ebû Mansûr el-Mâturidî. Ank. İlahiyat Fak. Dergisi 1955. Sayı I-II, s. 1-12.
— Şehristânî'nin K. Mîlel ve'n-Nihal'i. Ank. 1957. İ.F.D.

- 126— Nar Ali.
— Ehl-i Sünnetin En Meşhur Akâid Risâleleri. (Resâilül'-Akâid). İst. 1984.
- 127— Nuh b. Mustafa.
— el-Milel ve'n-Nihal Tercümesi. İst. 1279.
- 128— Öz Mustafa.
— Ebû Mansur Mâturidî Hayatı ve Eserleri. 1974. Diyanet Dergisi. Sayı 5. (Dr. Fethullah Huleyf'ten terc).
— Mâturidî ve Eşari Hakkında bir Tedkik. 1975 Diyanet Sayı 2.
- 129— Rahmetullah el-Hindi.
— İzhâru'l-Hakk. (Terc). İst. Trsz.
- 130— Sezgin Fuad.
— İslam Düşüncesinin İlâhi Tarafı. İst. 1948. (Prof. M. el-Behiy'den Tercüme).
- 131— Sırrı Paşa, Sırrı Giridî.
— Nakdü'l-Kelam fî Akâidi'l-İslam. İst. 1302.
- 132— Taşköprü-zâde, Kemalüddin M. b. Ahmed.
— Mevzûâtü'l-Ulum. İst. 1313. (Miftâhu's-saâde'nin Terc).
- 133— Topaloğlu Bekir.
— Mâturidiyye Akâidi. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını. (es-Sâbunî'den Tercüme).
— İslam Kelamcıları ve Filozoflarına göre Allah'ın Varlığı. Ankara Trsz.
— Kelam İlmi «Giriş» İst. 1988.
- 134— Uludağ Süleyman.
— Kelam İlmi ve İslam Akâidi. (Şerhul-Akâid). İst. 1980.
— Kelam Dersleri. İst. 1969.
- 135— Yaltekaya M. Şerefeddin.
— Türk Kelamcıları. Dâru'l-Fünun İlahiyat Fak. Mecmuası sayı 23. İst. 1932, sayfa 7 vd.
— Karâmita ve Sinan Reşidüddin. Dâru'l-Fünun İlahiyat Fak. Mecmuası. İst. 1928 yıl 2, sayı 8.
- 136— Yeprem M. Saîd.
— İmâm Mâturidî ve İrâde Hürriyeti. İst. 1984.
- 137— Yörüken, Y. Ziyâ.
— Ebû Mansur Mâturidî'nin İki Eseri: Tevhid Kitâbı ve Akâid Risâlesi. Ank. İ.F.D. İst. 1953.
— İslâm Akâid Sisteminde Gelişmeler ve Ebû Mansur Mâturidî, İ.F.D. İst. 1953 sayı II-IV.
- 138— Yazıcıoğlu M. Saîd.
— Mâturidî Kelam Ekolünün İki Büyük Simâsı. Ebû Mansur Mâturidî ve Ebü'l-Muîn en-Nesefî. Ank. 1985.

- Mâturidî ve Nesefî'ye göre İnsan Hürriyeti Kavramı. Ank. 1988.
- 139— Yurdagür Metin.
— Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesindeki Arapça Akâid ve Kelam Yazmalarının Tanıtım ve Değerlendirilmesi. (Bibliyoğrafik bir Kelam Tarihi Denemesi). İst. 1989.
- 140— Yurdaydın H. Gazi.
— İslam Düşüncesi ve Tarihteki yeri. Ank. 1959 (De Leacy O'leary'der tercüme).
- 141— Eroğlu Muhammed.
— Ebû Mansûr el-Mâturidî ve Te'vilâtü'l-Kur'ân. İst. 1971 doktora tezi.
- 142— Gölcük Şerafettin.
— Ehl-i sünnet Akâidi (Akîdetü Ebi'l-Yüsr Tercümesi). İst. 1980.

NOT : Mâturidî, eserleri ve fikirleri hakkında yazılanlar bu kadar değildir. Bunlar ancak -dar bir zaman içinde- bizim tesbit edebildiklerimizdir.

D İ P N O T L A R

1. Keşfüz-Zunûn 1/335.
2. Dr. Fethullah Huleyf, Kitâbü't-Tevhîd Mukaddime s. 6-7; Taşköprü-zâde, Miftâhu's-Saâde 2/97, 152; Kehhâle, Ö.R. Mücemül-Müellifin 11/300; Keşfüz-Zunûn 1/335.
3. Prof. Dr. Fuad Sezgin, Târîhu't-Türrâsi'l-Arabî, Terc: Dr. M. Fehmi Hı-câzi 1/4/40-42; Nesefî, Tebsiratü'l-Edille vr. 112a.
4. a.g.e., aynı yer.
5. K. Tevhid Mukaddime s. 6-7; Nesefî Tebsiratü'l-Edille vr. 112a. Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi no: 496 Yazma; Keşfüz-Zunûn 2/1406; Taşköprü-zâde 2/96, 152; Leknevî, el-Fevâidü'l-Behiyye s. 195; Bilmen Ö.N. Tabakâtü'l-Müfessirîn 1/377; İ.A. «Mâturidî» maddesi 7/405.
6. a.g.e., ve aynı yerler.
7. a.g.e. ve aynı yerler. ayrıca bak. Mücemül-Müellifin 11/300 Keşfüz-Zunûn 1/262.
8. Nesefî, Tebsiratü'l-Edille vr. 112a; K. Tevhid Mukaddime s. 6-7; Keşfüz-Zunûn 1/200, 518; Bağdatlı İsmail Paşa, Hediye'tü'l-Ârifin 1/444, 2/36-37; Fuad Sezgin 1/4/77-78; Şemseddin Sâmî, Kâmüsü'l-A'lâm 1/753; Mücemül-Müellifin 6/31.
9. Tebsiratü'l-Edille vr. 112a; Taşköprü-zâde 2/92, 152; K. Tevhid Mukaddime s. 6-7; Bilmen Ö.N. Tabakâtü'l-Müfessirîn 1/378; Tancî M. b. Tavî. Ebû Mansûr el-Mâturidî İ.F.D. Ank. 1955/I-II.
10. Tebsiratü'l-Edille vr. 112a; K. Tevhid Mukaddime s. 6-7; Taşköprü-zâde 2/97, 152; Leknevî, el-Fevâidü'l-Behiyye s. 195; Bilmen Ö.N. Tabakâtü'l-Müfessirîn 1/378; İ.A. «Mâturidî» maddesi 7/405.

11. Tebsiratü'l-Edille vr. 112a; K. Tevhid Mukaddime s. 6-7; Taşköprü-zâde 2/97, 152; Leknevî, el-Fevâidü'l-Behiyye s. 195; Bilmen Ö.N. 1/378.
12. Neseî, Tebsiratü'l-Edille vr. 112a; Keşfüz-Zunûn 2/1408; 1573; Leknevî, el-Fevâidü'l-Behiyye s. 195; Kehhâle, M. Müellifin 11/300; Bilmen Ö.N. Tabakâtü'l-Müfessirin 1/377-78; K. Tevhid Mukaddime s. 6-7; Taşköprü-zâde 2/97, 152; İ.A. «Mâturidî» maddesi 7/405.
13. K. Tevhid Mukaddime s. 7; Mücemül-Müellifin 11/300; İ.A. «Mâturidî» maddesi 7/405.
14. Kâtip Çelebi 2/1157; K. Tevhid Mukaddime s. 7.
15. F. Sezgin 1/4/42; Fihriye Mahtûtâtı Mektebeti Köprülü, İslam Tarih ve Kültür Araştırma Merkezi Neşriyatı 3/ ; Bağdatlı İsmail Paşa, Hediyetü'l-Ârifin 1/639.
16. F. Sezgin 1/4/42.
17. a.g.e. aynı yer.
18. K. Tevhid Mukaddime s. 7.
19. Keşfüz-Zunûn 1/751.
20. F. Sezgin 1/4/42 dipnot.
21. a.g.e. aynı yer.
22. Keşfüz-Zunûn 2/1542.